

การศึกษาเชิงตัวเลขของพฤติกรรมการกระจายเปลวไฟด้วยการไหลปั่นป่วน ในเครื่องยนต์จุดระเบิดด้วยประกายไฟ

Numerical Investigation of Turbulent Induce Flame Propagation in SI Engine.

ชโลธร ธรรมแท้¹ และ ธนัญชัย ตรีทิพย์สถิตย์²

¹สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

1761 ถ.พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250

โทร 0-23216930-9 ต่อ 1203 โทรสาร 0-23214444 E-mail: chalothorn_t@hotmail.com, ch_thumt@kbu.ac.th

²บริษัท แอดวานซ์ซีเอ็มบิชั่น

Chalothorn THUMTHAE¹ and Tananchai Treetipsatid²

¹Department of Mechanical Engineering, Faculty of Engineering, Kasembundit University

1761 Pattanakon Rd. Sounlung Bangkok 10250

Tel: 0-23216930-9 Ext.1203 Fax: 0-23214444 E-mail: chalothorn_t@hotmail.com, ch_thumt@kbu.ac.th

²Advance Simulation Co. LTD.

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นงานวิจัยที่ศึกษาถึงพฤติกรรมการกระจายเปลวไฟด้วยการไหลแบบปั่นป่วนในเครื่องยนต์ SI โดยใช้แบบจำลองเชิงตัวเลขโดยใช้ซอฟต์แวร์เปิด OpenFOAM ทำการคำนวณเชิงตัวเลขกับสมการอนุพันธ์ มวล โมเมนตัม พลังงาน ควบคู่ไปกับแบบจำลองความปั่นป่วน RNG k-epsilon และแบบจำลองการเผาไหม้ b - Ξ ผลที่ได้ใกล้เคียงกับการทดลองก่อนหน้าแสดงให้เห็นถึงความแม่นยำเพียงพอ จึงนำไปใช้ในการทำนายผลการเผาไหม้ของห้องเผาไหม้อีกสองรูปทรงคือ Pentroof และ Bowl-in-piston พบว่าการไหลปั่นป่วนที่เกิดจาก Squish และ Reverse-Squish มีส่วนช่วยในการกระจายเปลวไฟอย่างมาก ซึ่ง Bowl-in-piston จะให้คุณลักษณะการเผาไหม้ที่เร็วกว่า ทำให้ได้ความดันในจังหวะทำงานมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปร่างห้องเผาไหม้มีผลต่อประสิทธิภาพเครื่องยนต์

Abstract

This paper reports a research about the behavior of turbulent that induces flame propagation in spark-ignition engine. The open-source code, OpenFOAM, is used as a tool for investigation combustion phenomena. The results are carried out with solving numerically of mass, momentum and energy equations coupling with RNG k-epsilon turbulence model and b - Ξ combustion model. Predicted cylinder pressure histories agree well with the experimental result from previous study. So it is used to predict combustion of Pentroof and Bowl-in-piston chamber. Squish and Reverse-Squish from turbulence flow have a highly effect to flame propagation. Burning rate of bowl-in-piston is higher than pentroof, the bowl-in-piston give higher cylinder pressure at

power stroke. Therefore the combustion characteristics are determined by chamber geometry.

1.บทนำ

ได้มีการนำเสนอบทความด้านการจำลองการเผาไหม้ ในการประชุมวิชาการเครือข่ายวิศวกรรมเครื่องกลแห่งประเทศไทยครั้งที่ 18 [1] โดยเป็นการศึกษาเบื้องต้นถึงความสามารถของ CFD ในการจำลองการเผาไหม้ของเครื่องยนต์ SI แต่ยังไม่ได้มีการแสดงถึงความถูกต้องของแบบจำลองที่ใช้ และแสดงแบบจำลองไม่ชัดเจนนัก ทั้งนี้บทความดังกล่าว ผู้วิจัยได้พบว่าพฤติกรรมที่มีผลอย่างมากต่อการเผาไหม้คือ การเนี่ยวนำการกระจายเปลวไฟด้วยการไหลแบบปั่นป่วน ซึ่งพบว่าความปั่นป่วนที่สูง อันเนื่องมาจากรูปทรงของห้องเผาไหม้แบบ Squish ทำให้เกิดการไหลบับ และช่วยในการกระจายเปลวไฟ ในการวิเคราะห์ผลลัพธ์จากเวกเตอร์การไหลในสองมิติ ทำให้เกิดการสรุปเบื้องต้นว่า ห้องเผาไหม้แบบรูปทรง bowl in piston จะให้ความเร็วของเปลวไฟและการกระจายของเปลวไฟได้ดีกว่าห้องเผาไหม้ทรง pent roof เนื่องจาก การไหลบับ(squish) ของห้องเผาไหม้ทรง blow in piston ให้ทิศทางการไหลที่เสริมการกระจายเปลวไฟ แต่ห้องเผาไหม้ทรง pent roof ให้ทิศทางการไหลที่ต้านการกระจายเปลวไฟ

ในบทความนี้จะเป็นการนำเสนอ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลลัพธ์ที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น เพิ่มทฤษฎีที่ชัดเจน และแสดงผลที่สมบูรณ์ขึ้น โดยมุ่งไปที่พฤติกรรมการเนี่ยวนำการกระจายเปลวไฟด้วยการไหลแบบปั่นป่วน ซึ่งน่าจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพเครื่องยนต์ให้สูงขึ้น

2. แบบจำลองการเผาไหม้

ในการจำลองการเผาไหม้นั้นสามารถทำได้หลายวิธี โดยอาจจะแบ่งพฤติกรรมของการเผาไหม้ได้หลักๆสองชนิดคือ Turbulence Controlled Combustion เป็นการเผาไหม้ที่ถูกควบคุมโดยการไหลแบบปั่นป่วน และ Kinetically controlled combustion เป็นการเผาไหม้ที่ถูกควบคุมโดยปฏิกิริยาเคมี ทั้งนี้ก็ได้มีการพัฒนาเอาคุณสมบัติทั้งสองอย่างนี้เข้าด้วยกันเป็นแบบจำลอง Finite-Rate/Eddy-Dissipation Concept [2], pPDF model [3], และ laminar-flamelet model [4].

2.1 Eddy Break-Up Model

แบบจำลองการเผาไหม้ Eddy Break-Up(EBU) เสนอโดย Spalding [5] อาศัยหลักการที่กระแสไหลวน หรือ turbulence eddy นั้นทำให้เปลวไฟกระจายจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ซึ่งในกรณีนี้ความเร็วเปลวไฟปั่นป่วน (Turbulence Flame Speed) จะมีค่าสูงกว่าความเร็วการเกิดปฏิกิริยามากๆ จึงทำให้สามารถละเลยผลของความเร็วของปฏิกิริยาเคมีของการเผาไหม้ได้ อย่างไรก็ตามต้องอยู่ภายใต้สมมติฐานที่ว่า ความหนาของเปลวไฟ จะมากกว่า Kolmogorov micro scale (ระยะของ eddy ที่เล็กที่สุด) แต่ไม่เกิน Integral scale (ระยะของ Large eddy)[6] โดย Spalding ได้เสนอความสัมพันธ์ไว้ดังนี้

$$\frac{\partial \bar{p}\tilde{c}}{\partial t} + \nabla \cdot (\bar{p}\tilde{U}\tilde{c}) - \nabla \cdot (\bar{p}\tilde{D}_{c_i}\nabla\tilde{c}) = \tilde{w} \quad (1)$$

เมื่อ c คือ progress variable หมายถึงเศษส่วนมวลเชื้อเพลิงที่กำลังเผาไหม้ โดย $0 \leq c \leq 1$, $\tilde{D}_{c_i}$ คือ diffusion coefficient. สัญลักษณ์ overbar ($\bar{}$) และ tilda overbar ($\tilde{}$) หมายถึง ensemble และ density weighted ensemble ตามลำดับ. ตัวแปร $\tilde{w}$ คืออัตราการเกิดปฏิกิริยา (Reaction Rate) โดยที่

$$\tilde{w} = \bar{\rho}_A \tilde{c} (1 - \tilde{c}) / \tau_t \quad (2)$$

เมื่อ τ_t คือ turbulence dissipation time scale หาได้จากความสัมพันธ์ของ turbulence kinetic energy $\tilde{k}$ กับ dissipation rate $\tilde{\epsilon}$ โดย $\tau_t = \tilde{k} / \tilde{\epsilon}$. หรืออาจเขียนให้อยู่ในอีกรูปแบบหนึ่งคือ

$$\tau_t = \frac{l}{u'} \quad (3)$$

เมื่อ u' คือ root mean square (rms.) turbulent velocity และ l คือ turbulent integral length scale. ซึ่งสมการ (2) แสดงให้เห็นว่าอัตราการเผาไหม้ แปรผันตรงกับ ความเร็วปั่นป่วน

พิจารณาที่บริเวณใกล้ๆผนัง, ความเร็วของ ของไหลจะลดลงจนหยุดนิ่งภายใต้ชั้นขีตผิว ดังนั้น turbulence length scale ก็จะลดลงจนเป็นศูนย์เช่นเดียวกัน ทำให้ turbulence time scale ลดลงสัมพันธ์กับ turbulence length scale ในสมการที่ (3). เมื่อ τ_t ลดลงเข้าใกล้ศูนย์ที่ผนัง ทำให้อัตราการเกิดปฏิกิริยามีค่าเข้าสู่อันต์ ในสมการที่ (2). นี่เป็นข้อผิดพลาดของแบบจำลอง EBU model. เพื่อที่จะแก้ปัญหานี้ จะต้องมีการปรับปรุงความสัมพันธ์ของ $\tilde{w}$ ในสมการที่ (2) ซึ่งแบบจำลองที่ปรับปรุงความสัมพันธ์ของ $\tilde{w}$ ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นเพื่อแก้ปัญหการเผาไหม้บริเวณชั้นขีตผิว ได้เสนอในหลายรูปแบบ [7-8]. โดยอัตราการเกิดปฏิกิริยา $\tilde{w}$ จะถูกเปลี่ยนให้เป็นฟังก์ชันของ ความหนาแน่นของพื้นที่เปลวไฟ Σ แบบแปรผกผันตรง ที่บริเวณชั้นขีตผิว Σ จะลดลงตามความเร็วเปลวไฟแบบปั่นป่วนที่ลดลง จึงทำให้ $\tilde{w}$ ลดลงตามไปด้วย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้อง

2.2 Wrinkle Flame Model (b - Ξ model)

หนึ่งในแบบจำลองการเผาไหม้ที่ปรับปรุง EBU เพื่อให้สามารถทำนายกระบวนการเผาไหม้บริเวณชั้นขีตผิวได้คือ Weller Wrinkle Flame model. ซึ่งพัฒนาโดย Weller [9], ได้มีการเปลี่ยนแปลงตัวแปรเพื่อใช้อธิบายเปลวไฟเป็น regress variable “b” โดย $b = 1 - c$. หมายถึงเศษส่วนมวลของแก๊สเชื้อเพลิงที่ยังไม่เผา

$$\tilde{b} = \frac{\tilde{f} - f_b}{f_u - f_b} \quad (4)$$

นั่นคือ b จะตรงข้ามกับ c โดยที่ $b = 1$ คือบริเวณที่ยังไม่เผาไหม้ ส่วนที่ $b = 0$ คือบริเวณที่การเผาไหม้สิ้นสุดลงไปแล้ว และบริเวณที่ $0 < b < 1$ คือส่วนที่กำลังเกิดการเผาไหม้อยู่ และบริเวณในช่วงนี้หมายถึง ความหนาของเปลวไฟ (flame thickness) โดยที่ Weller ได้เสนอสมการอนุพันธ์ของ b ไว้ดังนี้

$$\begin{aligned} \frac{\partial \bar{\rho}\tilde{b}}{\partial t} + \nabla \cdot (\bar{\rho}\tilde{U}\tilde{b}) - \nabla \cdot (\bar{\rho}\tilde{D}_{b_i}\nabla\tilde{b}) \\ = -\bar{\rho}_u \Xi S_l |\nabla\tilde{b}| \end{aligned} \quad (5)$$

เมื่อ Ξ คือ flame wrinkle factor นิยามของมันคือ พื้นที่ความหยักของผิวเปลวไฟ (wrinkle flame surface area)หารด้วย พื้นที่ตั้งฉากหนึ่งหน่วย. โดย Ξ สามารถเขียนให้อยู่ในรูปของ ความหนาแน่นของพื้นที่เปลวไฟ Σ หรือเป็นอัตราส่วนของ S_l กับ S_p .

$$\Xi = \frac{\Sigma}{|\nabla\tilde{b}|} \quad (6)$$

Ξ สามารถที่จะคำนวณได้จากสมการ transport ของตัวมันเอง

$$\begin{aligned} \frac{\partial \Xi}{\partial t} + \bar{U}_s \cdot \nabla \Xi - \nabla \cdot \bar{D}_I \nabla \Xi = G \Xi - R \Xi^2 \\ + \Xi \hat{n} \cdot \nabla \bar{U}_s \cdot \hat{n} - \frac{1}{\Xi} \hat{n} \cdot \nabla \bar{U}_s \cdot \hat{n} \\ + (S_I(\Xi^2 - 1) \bar{D}_I \nabla \Xi) \frac{\nabla |\nabla \bar{b}|}{|\nabla \bar{b}|} \end{aligned} \quad (7)$$

เมื่อ $G \Xi$ และ $R \Xi^2$ อัตราการเกิดความหยักเปลวไฟจากการไหลปั่นป่วน และอัตราการสลายความหยักเปลวไฟจากการกระจายเปลวไฟตามลำดับ G และ R เป็นค่าสัมประสิทธิ์ที่ต้องจำลองเพิ่มเติมซึ่งจะยิ่งมีความยุ่งยากในการหาสมการอนุพันธ์ของ G และ R เพื่อความสะดวกจึงจำลองด้วยสมการพีชคณิตง่าย ๆ ที่ได้การทดลอง หรือการคำนวณโดยตรง โดย $G = 0.28 / \tau_\eta$ และ $R = G / \Xi_{eq}$ เมื่อ τ_η คือ Kolmogorov time scale และ Ξ_{eq} คือ Ξ ที่สภาวะสมดุล กล่าวคือที่อัตราการเกิดความหยักเท่ากับอัตราการสลายพอดี โดย Ξ_{eq} มีความสัมพันธ์ดังนี้

$$\Xi_{eq} = \frac{S_t}{S_l} = 1 + \frac{u'}{S_l} \quad (8)$$

โดย S_t / S_l สามารถหาได้จากความสัมพันธ์การศึกษาเชิงทดลอง ซึ่งเสนอไว้หลายความสัมพันธ์ เช่น สูตรของ Damkohler สูตรของ Klimov หรือสูตรของ Clavin และ Williams โดยทั้งหมดเป็นความสัมพันธ์ที่ต้องใช้ความเร็วเปลวไฟแบบราบเรียบ S_l นิยมใช้สูตรของ Gulder (ดู [6])

ภายใต้สมมุติฐานการสมดุลของ Ξ ซึ่งอัตราการเกิดความหยักเท่ากับอัตราการสลายพอดี สามารถแทนค่า Ξ ของสมการที่ (5) ด้วย Ξ_{eq} จากสมการที่(8) ได้ ทำให้เหลือสมการการเผาไหม้เพียงสมการเดียว การคำนวณจะสะดวกกว่าเพราะใช้สมการเดียวในการอธิบายการเผาไหม้ แต่ผลที่ได้จะสูงกว่าความเป็นจริง เนื่องจากการเผาไหม้จริง Ξ จะไม่อยู่ในสภาวะสมดุล[10-11] หากต้องการความแม่นยำยิ่งขึ้น จะต้องหาผลเฉลยของสมการ(5) กับสมการ(7) พร้อมกัน ซึ่งเรียกว่า b - Ξ model ซึ่งแสดงให้เห็นแล้วว่าผลที่ได้มีความถูกต้องมากกว่า[12]

3. ซอร์ฟแวร์ OpenFOAM

โปรแกรม OpenFOAM1.1^{*} พัฒนาโดย Weller และ คณะ[13-14] เป็นซอร์ฟแวร์เปิด (open-source) สำหรับการคำนวณเชิงตัวเลขทางด้านกลศาสตร์ความต่อเนื่อง(Computational Continuum Mechanics) สามารถ download ใช้ฟรีได้ที่ www.openfoam.org ทำงานบนระบบ

Linux ตัวแปรโปรแกรมเขียนด้วยภาษา C++ ในลักษณะของ Object Oriented Programming ตัวอย่างเช่นสมการโมเมนตัมของ ของไหลแบบนิวโตเนียน

$$\frac{\partial \rho U}{\partial t} + \nabla \cdot (\rho U U) - \nabla \cdot \mu \nabla U = -\nabla p \quad (9)$$

สามารถเขียนเป็นโปรแกรมได้ดังนี้

```
solve
(
    fvm::ddt(rho,U) + fvm::div(phi, U)
    - fvm::laplacian(mu, U)
    == - fvm::grad(p)
);
```

อัลกอริทึมที่ใช้ในการหาผลเฉลยของ กลุ่มสมการอนุพันธ์ เป็น SIMPLE และ PISO สำหรับปัญหาการไหลแบบคงตัว และ ไม่คงตัวตามลำดับ ซึ่งในปัจจุบันได้พัฒนาให้ครอบคลุมปัญหาการไหลได้มากมาย แต่ยังคงต้องได้รับการพัฒนาต่อเนื่องต่อไป สำหรับปัญหาด้านการแผ่รังสีความร้อน และการนำความร้อน

4. แบบจำลองเครื่องยนต์

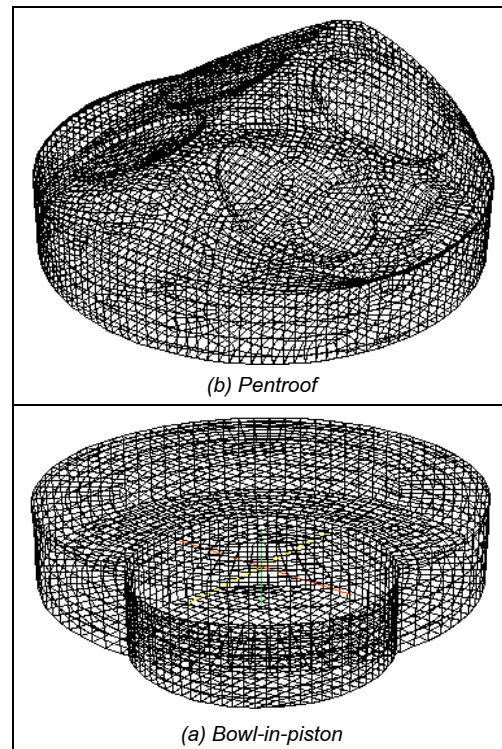
งานวิจัยนี้จะการศึกษาแบ่งเป็นสองส่วน ส่วนที่หนึ่งสำหรับยืนยันความถูกต้องของแบบจำลอง โดยใช้ข้อมูลจากการทดลองของ Witze และคณะ.[15] เป็นเครื่องยนต์สูบเดี่ยวที่มีชื่อว่า Sandia Engine ทดสอบที่ Sandia National Laboratory ข้อมูลเครื่องยนต์และสภาวะทดสอบแสดงไว้ใน Table 1. การศึกษาในส่วนที่สองจะเป็นกรณีศึกษาที่สนใจเกี่ยวกับห้องเผาไหม้สองรูปทรงที่ใช้ในเครื่องยนต์ SI ในปัจจุบัน นั่นคือรูปทรงแบบ Pentroof และ Bowl-in-piston ข้อมูลต่างๆแสดงใน Table 2. โดยรูปทรงของห้องเผาไหม้ที่ทำการเมชแล้วแสดงอยู่ใน Figure 1.

สมการที่ใช้คำนวณจะใช้แบบจำลองการเผาไหม้แบบสองสมการ Weller b - Ξ model คำนวณคู่ไปกับสมการอนุพันธ์ มวล โมเมนตัม พลังงาน และ สมการอนุพันธ์ความปั่นป่วน RNG k-epsilon สำหรับสมการพลังงาน ค่าความจุความร้อนจะแปรผัน โดยทำการคำนวณจากความสัมพันธ์กับอุณหภูมิ โดยใช้ค่าจาก JANAF thermodynamic table[16] การคำนวณจะอยู่ภายใต้สมมุติฐานว่า เชื้อเพลิงผสมกับอากาศอย่างสมบูรณ์ ไม่มีไอเสียตกค้างอยู่ในห้องเผาไหม้ เครื่องยนต์ทำงานที่ภาวะสูงสุด ไม่คิดผลของวาล์วไอดีไอดีเสีย เนื่องจากการคำนวณจะเริ่มหลังจากวาล์วไอดีปิดไปแล้ว และสิ้นสุดการคำนวณก่อนที่วาล์วไอเสียจะเปิด โดยจะกำหนดค่าเริ่มต้น ณ ตำแหน่งที่เริ่มคำนวณให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

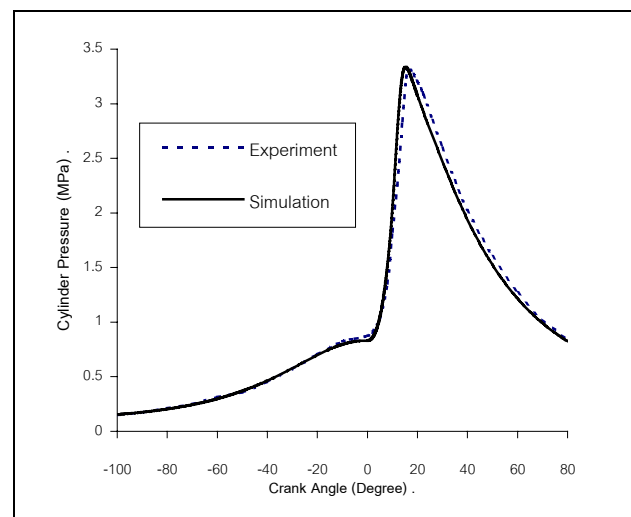
^{*} FOAM= Field Operation And Manipulation

Table 1. Geometrical and computational parameter for validation.

Engine Geometry and operating condition	
Displacement	462 cc
Bore	76.2 mm
Stroke	82.55 mm
Connecting Rod	202 mm
Clearance at TDC	18.76 mm
Compression ratio	5.4:1
Engine Speed	1200 RPM
Spark Timing	7 ° bTDC
Spark location	central
Fuel	Propane
Equivalence ratio	1.0
Initial and boundary condition at 100° bTDC	
Initial temperature	500 K
Initial pressure	154 kPa
Initial rms turbulence velocity	2.75 m/s
Wall temperature	350 K

Figure 1. Computational mesh at 40° bTDC.**Table 2.** Engine parameter for case study

Bore	81.0 mm
Stroke	86.0 mm
Connecting Rod	147 mm
Compression ratio	11.2:1
Engine Speed	1500 RPM
Spark Timing	30 ° bTDC
Spark location	central
Fuel	Methane
Equivalence ratio	1.0
Type of chamber	Pentroof & Bowl-in-piston

Figure 2. Pressure histories of validating case

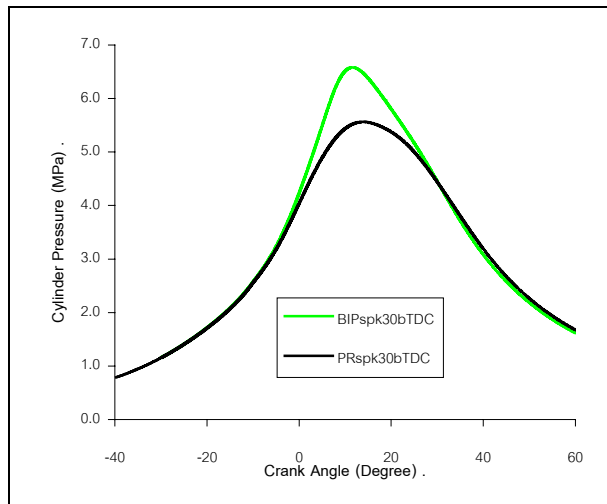

Figure 3. Pressure histories of case study

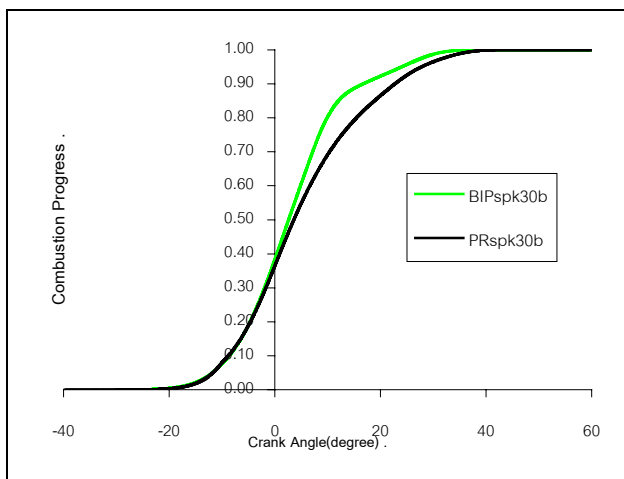

Figure 4. Burning rate histories of case study

5. ผลและการวิเคราะห์

Figure 2. แสดงถึงค่าเฉลี่ยของความดันในกระบอกสูบที่ตำแหน่งเพลวข้อเหวี่ยงต่างๆ เปรียบเทียบกันระหว่างการทดลองกับการคำนวณเชิงตัวเลข ผลที่ได้แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกันดีมาก โดยในช่วงจังหวะอัด การคำนวณให้ผลที่ถูกต้องมาก จะเกิดความผิดพลาดเล็กน้อยในการจำลองการจุดระเบิด โดยผลจากการคำนวณจะต่ำกว่าเล็กน้อย ในช่วงการเผาไหม้ที่ความดันเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วพบว่า ผลจากการคำนวณจะให้ค่าความดันสูงสุดที่สูงกว่าเล็กน้อย และถึงตำแหน่งความดันสูงสุดเล็กน้อยเช่นกัน หลังจากถึงจุดสูงสุดของความดันแล้วความดันที่ได้จากการคำนวณจะมีค่าน้อยกว่าการทดลองเล็กน้อยในช่วงจังหวะกำลัง ทั้งนี้ผลที่ได้แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองมีความแม่นยำที่เพียงพอต่อการใช้นำมาพยากรณ์การเผาไหม้ในเครื่องยนต์แบบจุดระเบิดด้วยประกายไฟ

พิจารณาผลที่ได้จากการคำนวณเชิงตัวเลขใน Figure 3 แสดงการเปรียบเทียบความดันในกระบอกสูบที่ได้จากห้องเผาไหม้ Pentroof และ Bowl-in-piston ผลการคำนวณแสดงให้เห็นว่าห้องเผาไหม้แบบ Bowl-in-piston ให้ความดันในกระบอกสูบที่สูงกว่า ห้องเผาไหม้

Pentroof อย่างชัดเจน แต่ในช่วงปลายของการเผาไหม้ ความดันจาก Bowl-in-piston จะต่ำกว่าเล็กน้อย Figure 4 แสดงถึงเศษส่วนมวลของการเผาไหม้ที่ตำแหน่งเพลวข้อเหวี่ยงต่างๆ ในช่วงของการเผาไหม้ก่อนลูกสูบจะถึงศูนย์ตายบน พบว่าอัตราการเผาไหม้จะใกล้เคียงกันมากระหว่างห้องเผาไหม้ทั้งสองแบบ หลังจากศูนย์ตายบนไปแล้ว Bowl-in-piston จะให้อัตราการเผาไหม้ที่สูงกว่าอย่างชัดเจน ดังนั้นการเผาไหม้จาก Bowl-in-piston จะสิ้นสุดก่อน

ก่อนจะพิจารณาถึงการมองเห็นกระบวนการเผาไหม้ในกระบอกสูบ จะขอกล่าวถึงนิยามของ Squish และ Reverse-squish ก่อน นิยามของ Squish คือ การไหลของแก๊สที่เข้าปะทะกันในแวนวาล์ว โดยของไหลจะถูกบีบจากปริมาตรด้านนอกที่เรียกว่า squish region สู่ปริมาตรภายใน ซึ่งอาจจะเป็นหลุมในลูกสูบ (bowl-in-piston) หรืออาจจะเป็น หลุมในฝาสูบ (bowl-in-head) ดังนั้น Squish จึงเกิดที่ปลายจังหวะอัด และเป็นตัวช่วยให้เชื้อเพลิงมารวมกันอยู่บริเวณกลางห้องเผาไหม้ หลังจากที่ถูกสูบเริ่มเคลื่อนที่ลงจากศูนย์ตายบน ปริมาตรของห้องเผาไหม้ก็จะเพิ่มขึ้น แก๊สที่เผาไหม้แล้วก็จะถูกดันออกไปยัง squish region อีกครั้งในลักษณะการไหลที่ตรงข้ามกับ Squish จึงเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า Reverse-squish[17] ซึ่งจะเป็นตัวช่วยให้เกิดการกระจายเปลวไฟในช่วงปลายของการเผาไหม้

Figure 5. และ Figure 6. แสดงผลการคำนวณในลักษณะของการมองเห็นการไหลในสามมิติ คำนวณกับการตัดผ่าครึ่งเพื่อแสดงผลในสองมิติ โดยทำการแสดงการกระจายเปลวไฟโดยใช้ regress variable $\tilde{b}$ เป็นตัวแปรที่แสดงให้เห็นถึงเปลวไฟที่กระจายออกไป เมื่อ $\tilde{b} = 1$ คือบริเวณที่ยังไม่เผาไหม้ ส่วนที่ $\tilde{b} = 0$ คือบริเวณที่การเผาไหม้สิ้นสุดลงไปแล้ว และบริเวณที่ $0 < \tilde{b} < 1$ คือส่วนที่กำลังเกิดการเผาไหม้อยู่ ซึ่งระยะนี้บ่งบอกถึงความหนาของเปลวไฟ (flame thickness) ทั้งนี้ทำการแสดงผลร่วมกับเวกเตอร์ของความเร็วเพื่อให้เห็นถึงทิศทางการไหลของแก๊สในกระบอกสูบด้วย ในช่วงเริ่มต้นของการเผาไหม้ แสดงใน Figure 5. Squish ที่เกิดขึ้นจะมีลักษณะแตกต่างกันระหว่าง bowl-in-piston กับ pentroof สำหรับ bowl-in-piston การไหลที่เกิดขึ้น แก๊สจะถูกบีบจากบริเวณปริมาตรด้านนอก (Squish region) ในลักษณะการไหลวนแบบ tumble รอบๆ เปลวไฟที่กำลังกระจายออกมา ซึ่งการไหลวนนี้จะช่วยในการกระจายผิวหน้าของเปลวไฟให้กว้างมากขึ้น สำหรับ pentroof การไหลบีบของแก๊สจาก Squish Region จะพุ่งขึ้นไปปะทะกับเปลวไฟที่กำลังกระจายออกมา ทำให้เกิดการเหนี่ยวนำให้ทิศทางการไหลกระจายออกไปในแนวตั้งฉาก (ในทิศของแกน Y) จึงทำให้รูปร่างของเปลวไฟในกรณีนี้มีลักษณะเป็นทรงรี ซึ่งต่างกับกรณีของ bowl-in-piston ที่ห้องเผาไหม้มีความสมมาตรในทุกทิศทาง เปลวไฟจึงมีลักษณะทรงกลม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเทียบกับกราฟอัตราการเผาไหม้ ใน Figure 4 จะพบว่ารูปร่างของห้องเผาไหม้ทั้งสองแบบนี้ให้ผลลัพธ์ในการกระจายเปลวไฟได้ไม่แตกต่างกันมากนัก

ที่ช่วงท้ายของการเผาไหม้โดยเริ่มตั้งแต่ลูกสูบเริ่มเคลื่อนที่ลงหรือจังหวะขยาย ผลลัพธ์แสดงอยู่ใน Figure 6, แสดงให้เห็นถึงผลของ Reverse squish ที่มีต่อการเผาไหม้ สำหรับ bowl-in-piston การกระจายเปลวไฟด้วย Reverse squish จะเกิดขึ้นรอบๆ หลุมในลูกสูบ

ซึ่งต่างกับ pentroof ที่ Reverse squish จะเกิดขึ้นในทิศทาง แกน+X และ -X เท่านั้น ตามตำแหน่งของ Squish region ที่มีอยู่ ด้วยเหตุที่ blow-in-piston มี Squish region ที่กว้างกว่า จึงทำให้การกระจายเปลวไฟในช่วงท้ายของการเผาไหม้ ดีกว่า pentroof ซึ่งผลจากการมองเห็นทิศทางการไหลนี้ ไปสอดคล้องกับกราฟอัตราการเผาไหม้ของ blow-in-piston มีอัตราการเผาไหม้ที่สูงกว่า จึงทำให้ได้ความดันในกระบอกสูบที่สูงกว่าด้วยเช่นกัน

งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการแสดงผลด้วยการมองเห็นการไหลด้วยนั้น ทำให้สามารถเข้าใจพฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นได้ดีมากขึ้น โดยหากพิจารณาเฉพาะปริมาณทาง Thermodynamics เพียงอย่างเดียวนั้น ไม่เพียงพอที่จะอธิบายปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนของการเผาไหม้ในเครื่องยนต์ได้ ทั้งนี้จะขอกล่าวถึงปัญหาที่เป็นสองมิติกับสามมิติด้วย เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการคำนวณแล้ว บ่อยครั้งที่นักวิจัยจะมองปัญหาให้เป็นเพียงสองมิติ ซึ่งในบางปัญหาอาจทำได้ ดังเช่นพฤติกรรมการเผาไหม้ในกระบอกสูบ เมื่อพิจารณาปัญหาเป็นสามมิติ ก็ควรที่จะแสดงผลเป็นสามมิติด้วย เนื่องจากหากแสดงผลเป็นเพียงสองมิติ อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ เช่นใน Figure 5. กรณีของ pentroof ที่ตำแหน่ง 10° bTDC หากพิจารณาเฉพาะผลในสองมิติ(ระนาบที่ตัดกลาง) จะเห็นว่าเวกเตอร์จาก squish ไปชนกับ เวกเตอร์จากเปลวไฟแล้วหยุดนิ่ง ซึ่งจริงๆแล้วเมื่อพิจารณาในสามมิติจะพบว่า เมื่อแก๊สไหลปะทะกันแล้วจะเกิดการเหนี่ยวนำให้ไหลไปในทิศตั้งฉากที่ไม่มีการต้านการไหล ดังนั้นในงานประยุกต์การคำนวณเชิงตัวเลขในเชิงวิศวกรรม

นอกจากจะต้องมองปัญหาเป็นสามมิติแล้ว การแสดงผลยังต้องเป็นสามมิติอีกด้วย

การเผาไหม้ที่รวดเร็วเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของเครื่องยนต์แบบจุดระเบิดด้วยประกายไฟ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ตามวัฏจักร Otto ได้ ซึ่งในอุดมคติแล้วต้องการการเผาไหม้ที่รวดเร็วเพื่อประสิทธิภาพเชิงความร้อนที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงการเผาไหม้จะกินเวลาในระยะหนึ่ง เชื้อเพลิงมีเทนเป็นไฮโดรคาร์บอนที่มีพันธะที่แข็งแรงเนื่องจากแขนของ คาร์บอนอะตอม ไปจับกับ ไฮโดรเจน 4 อะตอมพอดี ทำให้มีโมเลกุลเป็นรูป tetrahedral[6] การสลายพันธะเพื่อทำปฏิกิริยาในการเผาไหม้จึงต้องใช้พลังงานสูง เป็นเหตุให้มีเทนมีความเร็วของเปลวไฟแบบราบเรียบที่ค่อนข้างต่ำกว่าเชื้อเพลิงอื่นๆ เมื่อนำมาใช้กับเครื่องยนต์จึงต้องปรับให้มีการจุดระเบิดล่วงหน้ามากขึ้น ประเทศไทยได้เริ่มมีการหันมาใช้แก๊สธรรมชาติกับรถยนต์มากขึ้น โดยอยู่ในรูปของ Compressed Natural Gas(CNG) องค์ประกอบหลักของ CNG คือแก๊สมีเทนประมาณ 80% ที่เหลือเป็นแก๊สเฉื่อย ซึ่งจะทำให้ความเร็วเปลวไฟลดลงมากกว่าเดิมเมื่อเทียบกับ มีเทน 100% ดังนั้นในการออกแบบ พัฒนา และปรับปรุงเครื่องยนต์ที่ใช้แก๊สมีเทนเป็นองค์ประกอบ จึงควรพิจารณาการปรับปรุงห้องเผาไหม้ให้มี Squish region ให้มากขึ้นด้วย เพื่อช่วยในการเผาไหม้ในช่วงหลังศูนย์ตายบนไปแล้ว

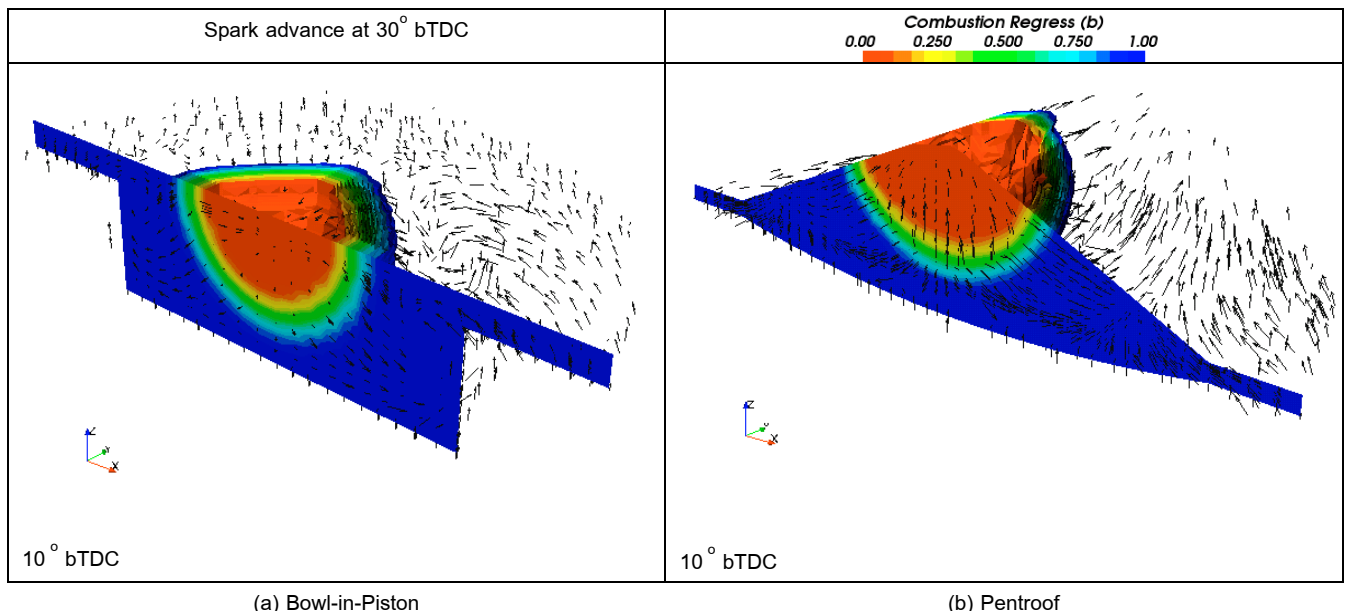

Figure 5. Flame and flow visualization at the early stage of combustion

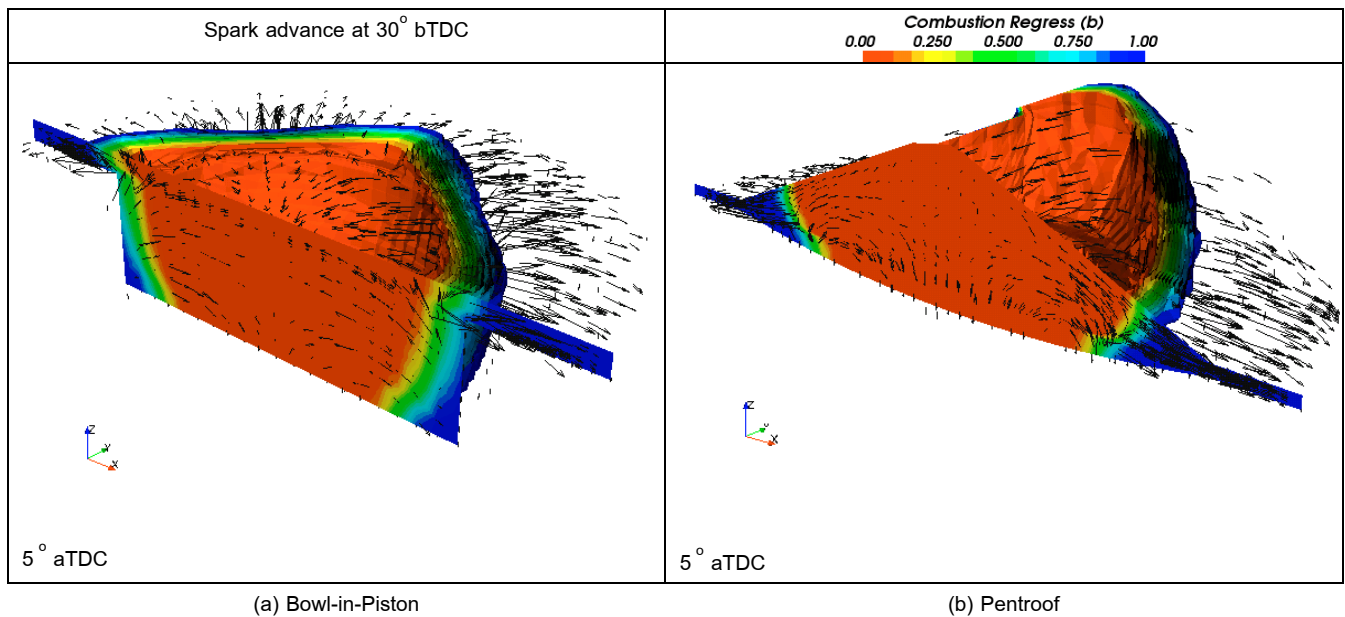

Figure 6. Flame and flow visualization at the lately stage of combustion

6. สรุป

จากการศึกษาคุณลักษณะการเผาไหม้ในห้องเผาไหม้สองรูปทรงสองลักษณะของเครื่องยนต์แบบจุดระเบิดด้วยประกายไฟ ด้วยซอฟต์แวร์แบบเปิดชื่อว่า OpenFOAM ซึ่งใช้วิธีเชิงตัวเลขในการหาผลเฉลยของ สมการอนุพันธ์ มวล โมเมนตัม พลังงาน ควบคู่ไปกับแบบจำลองความปั่นป่วน RNG k-epsilon และแบบจำลองการเผาไหม้ b - Ξ สรุปได้ดังนี้

- ผลลัพธ์เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการคำนวณกับการทดลอง มีค่าที่ใกล้เคียงกันมาก แสดงให้เห็นถึงวิธีการคำนวณเชิงตัวเลขให้ความแม่นยำเพียงพอในการทำนายกระบวนการเผาไหม้ในเครื่องยนต์ SI
- ห้องเผาไหม้แบบรูปทรง Bowl-in-piston ให้ความดันในกระบอกสูบที่สูงกว่า เนื่องจากเผาไหม้ได้เร็วกว่า ซึ่งเป็นผลมาจากรูปร่างของห้องเผาไหม้แบบ Bowl-in-piston มีพื้นที่ของ Squish Region ที่มากกว่า Pentroof
- ผลของ Squish ทำให้เปลวไฟมีรูปทรงที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับทิศทางของ Squish โดย Bowl-in-piston จะให้รูปร่างเปลวไฟในลักษณะทรงกลม และ Pentroof จะให้รูปร่างเปลวไฟในลักษณะทรงรี
- Reverse-Squish อย่างมากต่อการช่วยในการกระจายเปลวไฟในช่วงปลายของการเผาไหม้

บทความนี้แสดงให้เห็นถึงผลของการไหลแบบปั่นป่วนที่ช่วยในการเหนี่ยวนำการกระจายเปลวไฟ ซึ่งการไหลปั่นป่วนที่เกิดขึ้นมาจากรูปทรงของห้องเผาไหม้ ดังนั้นรูปร่างของห้องเผาไหม้จะมีผลอย่างมากต่อประสิทธิภาพเครื่องยนต์

เอกสารอ้างอิง

- [1] ชโลธร ธรรมแท้ และ จินดา เจริญพรพาณิชย์ "การหาคุณลักษณะการเผาไหม้ของเครื่องยนต์แก๊สธรรมชาติ ส่วนผสมเนื้อเดียวแบบจุดระเบิดด้วยประกายไฟ ด้วยวิธีเชิงตัวเลข" การประชุมวิชาการเครือข่ายวิศวกรรมเครื่องกลแห่งประเทศไทยครั้งที่ 18, จ.ขอนแก่น
- [2] B. F. Magnussen, "On the Structure of Turbulence and a Generalized Eddy Dissipation Concept for Chemical Reaction in Turbulent Flow", *Nineteenth AIAA Meeting*, St. Louis, 1981.
- [3] R. Borghi, and D. Dutouy, "On the Scale of the fluctuations in Turbulent Combustion", *In 17th Symposium (International) on Combustion*, The combustion Institute, pp 235-244, 1978,
- [4] N. Peters, "Laminar Flamelet Concepts in Turbulent Combustion", *In 21st Symposium (International) on Combustion*, The combustion Institute 1231-1250, 1986.
- [5] D. B. Spalding, "Mixing and Chemical Reaction in Steady Confined Turbulent Flames", *13th Symposium (International) on Combustion*, The Combustion Institute, pp 649-657, 1970.
- [6] S. R. Turn., "An Introduction to Combustion Concepts and Application", McGraw-Hill: 1996
- [7] G. M. Abu-Orf, and R. S. Cant, " A Turbulent Rate Model for Premixed Turbulent Combustion in Spark-Ignition Engines",

Combustion and Flame, No. 122, The Combustion Institute, pp 233-252, 2000.

- [8] X. Zhao, et. al., "Three-Dimensional Numerical Simulation of Flame Propagation in Spark Ignition Engines", *SAE Papers#932713*, 1993.
- [9] H. G. Weller, "The Development of a New Flame Area Combustion Model Using Conditional Averaging", *Thermo-Fluids Section Report TF/9307*, Imperial College, 1993.
- [10] H. G. Weller, et al., "Prediction of Combustion in Homogeneous-Charge Spark-Ignition Engines", *International Symposium COMODIA 94*, 1994.
- [11] B. Heel, et. al., "Validation of SI Combustion Model over Range of Speed, Load, Equivalence Ratio and Spark Timing", *The 4th International Symposium COMODIA 98*, 1998.
- [12] H. G. Weller, et al., "Application of a Flame-Wrinkling LES Combustion Model to a Turbulent Mixing Layer", the 27th Symposium(International) on Combustion, p899-907, Combustion Institute: 1998.
- [13] "OpenFOAM User Guide", <http://www.openfoam.org>
- [14] H. G. Weller, et. al., "A tensorial approach to computational continuum mechanics using object orientated techniques" *Computers in Physics*, Vol.12, No.6, pp620-631, 1998.
- [15] P. O. Witze, et al., "Measurements and Predictions of the Precombustion Fluid Motion and Combustion Rates in Spark Ignition Engine", *SAE Paper#831679*, 1993
- [16] M. W. Chase, "NIST-JANAF Thermochemical Table", Amer. Inst of Physics, 2000.
- [17] W. W. Pulkrabek, "Engineering Fundamental of The Internal Combustion Engine", Prentice Hall, 1997.